

UN SPECTACOL DE CALIBRAT

AZILUL DE NOAPTE de Maxim Gorki. Traducerea: Emma Beniuc
● TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI” din IAȘI ● Data reprezentației: 22 noiembrie 1997 ● Regia: Cristian Hadji-Culea ● Scenografia: Axenti Marfa ● Distribuția: Constantin Popa (Kostiliov), Catinca Tudose (Vasilisa), Monia Pricopi (Natașa), Constantin Pușcașu/Radu Ghilaș (Vaska Pepel), Liviu Manoliu (Kleșci), Ruxandra Bucescu (Anna), Anne-Marie Chertic (Nastasia), Tatiana Ionesi (Kvașnia), Florin Mircea (Bubnov), Emil Coșeru (Baronul), Sergiu Tudose (Satin), Petru Ciubotaru (Actorul), Gheorghe Marinca (Medvedev), Dionisie Vitcu (Luka), Radu Ghilaș/Constantin Pușcașu (Alioșka), Cătălin-Tudor Manea (Krivoi-Zob), Daniel Busuioc (Tătarul).

Cu vreo 20 de ani în urmă, pe scena Teatrului Național din Iași Cristian Hadji-Culea dădea unul dintre cele mai izbutite și mai împlinite spectacole ale sale, cu

Tango-ul lui Mrožek. O distribuție strălucită, avându-i în frunte pe regretații Teofil Vâlcu (Stomil), Any Braeschi (Bunica) și Lică Finchelescu (Bunicul), alături de alți actori, încă de pe atunci de prim-plan, ai scenei ieșene, între care Sergiu Tudose (Edek), Emil Coșeru (Arthur), Liana Mărgineanu (Mama) și Cornelia Gheorghiu (Ala), se regăsea în plinătatea forțelor sale artistice sub bagheta unui regizor tânăr, ce-și semna montarea cu o surprinzătoare dezinvoltură și cu un remarcabil curaj, înscriind-o cu certitudine între titlurile de referință ale scenei ieșene și ale istoriei teatrului românesc.

Bun cunoscător, așadar, al celor ce-au devenit între timp valoroșii actori „de vârstă” ai trupei ieșene – meritând parcă o soartă mai bună decât cea pe care le-au hărăzit-o, în ultimii ani, montările semnate de regizorii angajați ai teatrului –, Cristian Hadji-Culea se încumetă acum să pună în scenă **Azilul de noapte** de

Maxim Gorki, contând pe câțiva piloni de rezistență în distribuție. Și nu se înșală, contribuția acestora fiind, dacă nu întotdeauna strălucită, cel puțin de un exemplar profesionalism. Sau nu se înșală decât pe jumătate, căci piesa are și destule roluri importante pentru actorii tineri, pe care regizorul îi cunoștea mai puțin și a căror contribuție pare s-o fi subestimat în economia spectacolului. Fie că pur și simplu nu-i avea în trupă (și lucrul acesta ar trebui să preocupe, în primul rând, conducerea teatrului!), fie că nu s-a priceput el să-i „vadă” și să-i pună în valoare și pe alții decât cei la care s-a oprit, Cristian Hadji-Culea a pomit la drum cu un serios handicap de distribuție, conducând finalmente la un spectacol vădit decalibrat, mai ales din această cauză, chiar dacă nu e și singura.

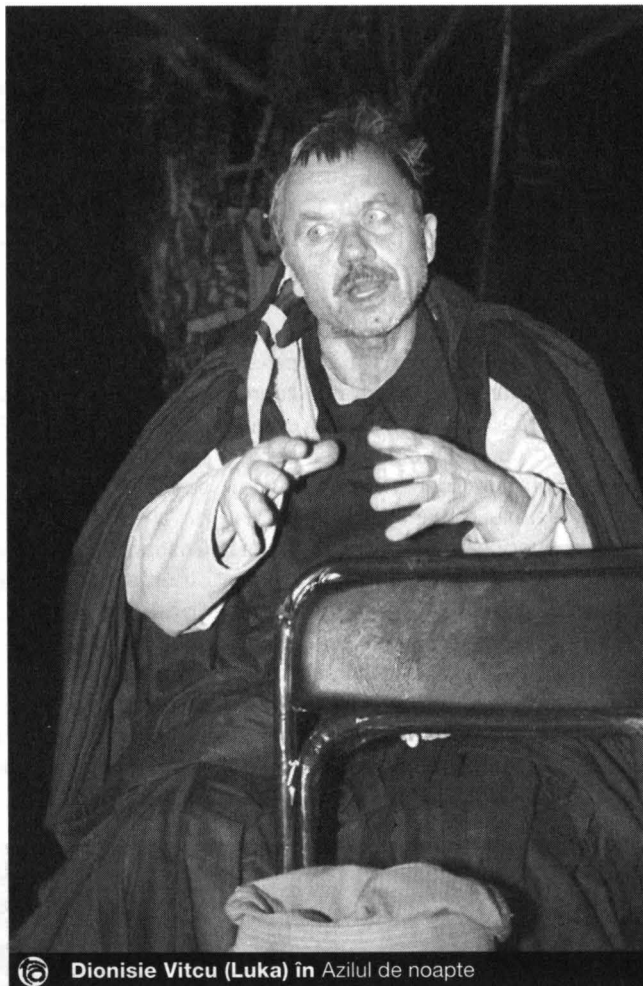
Intențiile erau mari și frumoase și ele transpar din scenografia semnată de Axenti Marfa, căreia nu i-am


Scenă din Azilul de noapte de Maxim Gorki la TN Iași (regia: Cristian Hadji-Culea)





reproșa decât ostentația sublinierii acestui plan **intențional**. El vrea să pună un semn de egalitate între degradingolada începutului și sfârșitului de secol, lumea **Azilului de noapte** căpătând posibile valențe atemporale, câtă vreme poate fi nu numai a celor ostracizați, ci și a celor care-și aleg benevol recluziunea într-un spațiu dezafectat, situat la periferia sau chiar în afara competitivității sociale. Nimic mai „firesc” decât ca într-o astfel de fostă hală in-



 **Dionisie Vitcu (Luka) în Azilul de noapte**

industrială, păraginită, să fi crescut cândva și-un copac, acum cu ramurile uscate sau numai desfrunzite, părând el însuși un deșărădăcinat, ca și oamenii. Spânzurându-se de una din ramurile lui e de presupus că-și va găsi sfârșitul Actorul. Forțând ponderea semnelor teatrale, regizorul nu ezită să aducă și în stal, către final, o „copie” a acestui copac (devenit poate și un „reper cultural” beckettian!), după ce multe alte „semne”, încă și mai puțin clare, ni s-au perindat prin fața ochilor ca tot atâtea ciudățeni regizorale, mai mult sau mai puțin deranjante, cărora ar fi inutil să le căutăm o semnificație certă. Poate tocmai de aceea discursul regizoral devine nu o dată poetic, de un farmec straniu, contrazis însă imediat de voite rupturi de ritm, de ton, de stare sufletească, astfel încât grotescul, parodia și chiar

auto-parodia devin consubstanțiale demersului scenic.

Dionisie Vitcu, fără a fi neapărat altfel decât îl știm, e totuși un Luka de zile mari. Îți rămâne în memorie o voce tăgănată, cântărind totul cu măsura înțelegerii vulnerabilității ființei umane. Personajul pare împușinat de vremurile și necazurile prin care i-a fost dat să treacă, fără a-și pierde credința, gata să pâlpaie ca o lumânare, veghind la căpătâiul apropiat aflat în suferință. O excelentă compoziție realizează Florin Mircea în Bubnov, învăluind tiradele lui Kleșci – ciant și nemotivat smucit în stilul de joc al lui Liviu Manoliu – în eflluviile unei stenice parodii, care ajunge la performanța de a „justifica” până și necontrolatele exagerări ale celeilalte interpretări.

Sergiu Tudose, adesea de o detașare seniorială în Satin, și Emil Coșeru, de o încrâncenare pe cât de

vindicativă pe atât de zadarnică în Baronul, fac un cuplu de rezonanță, scrutându-se unul pe celălalt cu o sarcastică necruțare, care intră și ea într-un soi de asumată regulă a jocului. Regizorul pare să se întrebe cât cabotinism intră în „autenticitatea” lui Satin și câtă autenticitate are „cabotinismul” Baronului, și unul și celălalt nefiind decât mărturisitori ai aceleiași condiții umane, purtătoare de mască. Sunt foarte buni Petru Ciubotaru în Actorul, Gheorghe Marinca în Medvedev și Constantin Popa în Kostiliov.

Trecerea la eșalonul tânăr e făcută onorabil de Tatiana Ionesi (Kvașnia) și Ruxandra Bucescu (Anna). După care, ceea ce se întâmplă nu mai e de același calibrul. E ca și cum s-ar fi împrumutat pentru Naționalul din Iași, cu mari sacrificii, actori de la teatrul de amatori. Nu e vorba că ar fi doar „necopti” (la vârsta lor nici n-ar putea fi altfel!), ci e vorba că nu prea există semne (cel puțin deocamdată și în cazul de față) că ar avea ce să se coacă. În orice caz, cu ceea ce au învățat și știu să facă până acum nu se justifică în distribuție, iar vina rămâne în primul rând a regizorului, care le-a făcut deserviciul de a-i lăsa să ni se înfățișeze la limita amatorismului. E vorba, desigur în grade diferite, de Catinca Tudose, mult prea oscilantă și indecisă în Vasilisa, de Monia Pricopi, total în afara chestiunii în Natașa, de Constantin Pușcașu, forțat și exterior în Vaska Pepel, și chiar și de Anne-Marie Chertic, derutată și instabilă în Nastia. Sper să-i revăd cu plăcere pe toți patru, într-un spectacol tineresc, cu roluri care să li se potrivească.

Există însă și o decalibrare a spectacolului purcesă din gândul regizoral. Parcă nemulțumit că totul merge bine – citește: pe un fâgaș al normalității și în nota generală a spectacolului –, regizorul ține să ne șocheze cu aleatorii accente actualizante, inclusiv în ilustrația muzicală, care se brodesc ca nuca-n perete. E dreptul lui și regretul nostru.

VICTOR PARHON

